

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

INFORMACJA O ZAWODZIE

Makler papierów wartościowych (331102)

Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Makler papierów wartościowych (331102)

Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Makler papierów wartościowych (331102)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [317]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): <https://unsplash.com/photos/dAmHWsRYP9c> [dostęp: 31.03.2019].

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący	3
2. OPIS ZAWODU	4
2.1. Synteza zawodu	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	8
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	9
3.1. Zadania zawodowe	9
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Analizowanie i szacowanie wartości przedsiębiorstw oraz papierów wartościowych	9
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie i zawieranie transakcji na rynku kapitałowym	11
3.4. Kompetencja zawodowa Kz3: Utrzymywanie relacji z klientami i analizowanie ich potrzeb	12
3.5. Kompetencje społeczne	12
3.6. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu	13
3.7. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji	13
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO	13
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	13
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	14
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	15
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie	16
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	17
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	17
7. SŁOWNIK POJĘĆ	19
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	19
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	21

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Makler papierów wartościowych 331102

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Broker papierów wartościowych.
- Dealer papierów wartościowych.
- Makler.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 3311 Securities and finance dealers and brokers.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Portalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w marcu 2019 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Arkadiusz Aleksiejew – DORADCA Consultants Ltd sp. z o.o., Gdynia.
- Magdalena Makać – Brandscope sp. z o.o., Gdańsk.
- Marek Mazur – Dofem M. Mazur, Warszawa.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Anna Będzińska – DORADCA Consultants Ltd sp. z o.o., Gdynia.
- Sebastian Bieszke – DORADCA Consultants Ltd sp. z o.o., Gdynia.
- Joanna Gralak-Merchel – DORADCA Consultants Ltd sp. z o.o., Gdynia.
- Włodzimierz Walkusz – DORADCA Consultants Ltd sp. z o.o., Gdynia.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Ireneusz Woźniak – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.

Recenzenci:

- Mateusz Kozieł – IBM Global Financing sp. z o.o., Warszawa.
- Piotr Wróbel – Uniwersytet Gdański, Wydział Zarządzania, Sopot.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Michał Matuszewicz – Szkoła Główna Handlowa, Warszawa.
- Krzysztof Waliszewski – Uniwersytet Ekonomiczny, Katedra Pieniądza i Bankowości, Poznań.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2019 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Makler papierów wartościowych jest licencjonowanym pośrednikiem w obrocie instrumentami finansowymi (w tym papierami wartościowymi¹⁵). W swojej pracy zajmuje się w szczególności pośrednictwem w transakcjach kupna i sprzedaży papierów wartościowych dla klientów, przekazywaniem oraz weryfikowaniem zgodności zleceń maklerskich z regulacjami obowiązującymi na giełdzie⁵, realizacją zleceń maklerskich.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Makler papierów wartościowych jest zawodem o charakterze usługowym. Praca polega na sprzedawaniu i zakupie papierów wartościowych (m.in. akcji¹, obligacji¹³, weksli²⁷) w imieniu klienta (którym może być osoba lub instytucja) zlecającego mu takie zadanie na rynkach finansowych¹⁷.

Działając na rzecz zleceniodawcy, makler papierów wartościowych wspiera go w wyborze optymalnego dla niego rozwiązania finansowego – analizuje sytuację na rynku kapitałowym¹⁸ oraz wskazuje możliwości uzyskania najlepszego wyniku finansowego uwzględniającego potrzeby i oczekiwania klienta. Bada sytuację finansową przedsiębiorstw oraz wycenia i rozważa ryzyko dla ich papierów wartościowych. Jest on również odpowiedzialny za nawiązywanie i utrzymywanie długotrwałej, opartej na zaufaniu relacji z klientami. W przypadku pracy na rzecz instytucji finansowej jest odpowiedzialny za budowanie pozytywnego wizerunku firmy, którą reprezentuje.

Sposoby wykonywania pracy

Makler papierów wartościowych może pracować w domu maklerskim⁴, gdzie przyjmuje zlecenia od klientów indywidualnych i instytucjonalnych. Realizuje swoje obowiązki m.in. poprzez:

- wykonywanie czynności związanych z prowadzeniem rachunku maklerskiego¹⁶: otwieranie i zamykanie rachunku, przyjmowanie zleceń i innych dyspozycji od klientów,
- kontrolowanie zleceń składanych przez klientów pod względem formalnym i merytorycznym,
- analizowanie sytuacji przedsiębiorstw i ich wycenianie,
- analizowanie sytuacji na rynkach papierów wartościowych,
- weryfikowanie zdolności finansowej klientów,
- przekazywanie zleceń domów maklerskich i klientów indywidualnych do maklerów pracujących na giełdzie,
- rejestrowanie i rozliczanie operacji finansowych,
- prowadzenie odpowiedniej dokumentacji,
- informowanie klienta o dokonanych transakcjach oraz stanie rachunku,
- informowanie klientów o sytuacji na rynku i giełdzie,
- obsługiwanie ofert publicznych¹⁴,
- doradzanie w inwestycjach (pod warunkiem, że makler posiada stosowne uprawnienia).

WAŻNE:

Zakres zadań wykonywanych przez **maklera papierów wartościowych** jest ściśle podporządkowany procedurom ustalonym przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF)¹⁰, Giełdę Papierów Wartościowych oraz dom maklerski.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2, 3.3 i 3.4. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Makler papierów wartościowych swoją pracę wykonuje w pomieszczeniach biurowych, najczęściej klimatyzowanych, przy oświetleniu dziennym i sztucznym. Praca ma charakter głównie siedzący – przy komputerze.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Makler papierów wartościowych w działalności zawodowej wykorzystuje m.in.:

- komputer z dostępem do internetu, najczęściej z kilkoma ekranami,
- profesjonalne serwisy informacyjne,
- specjalistyczne oprogramowanie branżowe,
- drukarkę,
- telefon z możliwością łączenia z internetem,
- fax,
- skaner, kserokopiarkę lub urządzenie wielofunkcyjne,
- niszczarkę do dokumentów,
- niszczarkę do nośników danych – płyt CD.

Organizacja pracy

Praca w zawodzie **makler papierów wartościowych** wykonywana jest stacjonarnie (z reguły nie wymaga wyjazdów służbowych), zazwyczaj w godzinach pracy domu maklerskiego bądź giełdy. Ma przeważnie charakter jednozmianowy (ośmiodzinny dzień pracy), ale może być również wykonywana w systemie zadaniowym, co może wiązać się z nienormowanym czasem pracy.

Swoją pracę makler papierów wartościowych wykonuje samodzielnie, ale w realizacji zadań musi współpracować z innymi pracownikami domu maklerskiego, Giełdy Papierów Wartościowych (w zależności od miejsca zatrudnienia) oraz klientami, najczęściej poprzez kontakt telefoniczny lub elektroniczny.

Działania maklera papierów wartościowych muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi firm inwestycyjnych, w których jest zatrudniony. Pracę maklera nadzoruje, weryfikuje i ocenia jego bezpośredni przełożony. Praca maklera papierów wartościowych częściowo ma charakter rutynowy (obsługa zleceń i transakcji), a częściowo może wiązać się z koniecznością rozwiązywania problemów (np. przy wycenie przedsiębiorstw).

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Wykonywanie zawodu **makler papierów wartościowych** ze względu na długotrwałą pracę przy komputerze w pozycji siedzącej, może prowadzić do nadmiernego obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego (w szczególności kręgosłupa), narządów wzroku i słuchu. Praca może również prowadzić do zaburzeń psychosomatycznych związanych ze stresem i odpowiedzialnością.

W krańcowych przypadkach może doprowadzić do wycieńczenia organizmu oraz zaburzeń psychicznych.

Choroby mogące wystąpić u osób wykonujących zawód makler papierów wartościowych to m.in.:

- choroby kręgosłupa,
- choroby narządów ruchu,
- zaburzenia wzroku,
- zaburzenia słuchu,
- choroby o podłożu psychicznym wywołane pracą w warunkach stresu.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **makler papierów wartościowych** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- sprawność narządu słuchu,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność układu kostno-stawowego,
- sprawność układu mięśniowego,
- ogólna wydolność fizyczna;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- ostrość słuchu,
- ostrość wzroku,
- szybki refleks,
- spostrzegawczość;

w kategorii sprawności i zdolności

- dobra organizacja pracy własnej,
- dobra pamięć,
- zdolność koncentracji uwagi,
- rozumowanie logiczne,
- podzielność uwagi,
- współdziałanie i współpraca w zespole (grupie),
- zdolność podejmowania szybkich i trafnych decyzji,
- wycucie czasu,
- zdolność analizowania i systematyzowania złożonych problemów;

w kategorii cech osobowościowych

- wytrwałość i cierpliwość,
- dokładność,
- dyskrecja,
- dyspozycyjność,
- elastyczność i otwartość na zmiany,
- gotowość do pracy indywidualnej,
- gotowość do współdziałania,
- komunikatywność,
- kreatywne podejście do rozwiązywania problemów,
- gotowość do tworzenia i podtrzymywania sieci kontaktów z klientami,
- dążenie do osiągnięcia celów,
- obowiązkowość,

- odporność emocjonalna i radzenie sobie ze stresem,
- odpowiedzialność za działania zawodowe,
- kontrolowanie własnych emocji,
- predyspozycje do rozwiązywania konfliktów,
- punktualność,
- rzetelność,
- samodzielność,
- stanowczość,
- sumienność,
- systematyczność,
- uczciwość,
- wysokie standardy moralne,
- wysoka samodyscyplina.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.5. Kompetencje społeczne; 3.6. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Do pracy w zawodzie **makler papierów wartościowych** wymagane są: ogólny dobry stan zdrowia, sprawność fizyczna, prawidłowy wzrok i słuch. Pod względem wydatku energetycznego praca należy do lekkich. Występuje w niej obciążenie umysłowe związane, np. z analizowaniem sytuacji na rynkach finansowych, analizowaniem sytuacji przedsiębiorstw oraz z przygotowywaniem wycen przedsiębiorstw.

Do przeciwwskazań uniemożliwiających pracę w zawodzie makler papierów wartościowych można zaliczyć upośledzenie narządów ruchu, które mogą utrudnić wykonywanie podstawowych czynności w zawodzie.

Wykonywanie tego zawodu wiąże się z dużym stresem i napięciem, co może prowokować ataki epilepsji.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Do podjęcia pracy w zawodzie **makler papierów wartościowych** wymagane jest co najmniej wykształcenie średnie (preferowane ekonomiczne lub finansowe), pracodawcy wolą jednak zatrudniać osoby, które ukończyły wyższe uczelnie, tj. wyższe szkoły ekonomiczne, bankowe czy finansowe.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Warunkiem podjęcia pracy w zawodzie **makler papierów wartościowych** jest zdanie egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Maklerów Papierów Wartościowych (powołaną przez KNF) i uzyskanie licencji.

Egzamin ma charakter sprawdzianu m.in. z takich dziedzin, jak:

- prawo cywilne,
- prawo gospodarcze,
- działalność maklerska,
- rynek finansowy,
- zasady rachunkowości,
- rynek towarów giełdowych,
- matematyka finansowa,
- analiza finansowa,
- etyka zawodowa.

Bardzo istotne jest także doświadczenie zawodowe (preferowane ekonomiczne, finansowe, bankowe), ponieważ umiejętności wymagane do wykonywania zawodu zdobywa się poprzez przyuczenie na stanowisku pracy.

W zależności od instytucji zatrudniającej i zakresu obowiązków, pracodawcy mogą wymagać również znajomości języka obcego – w szczególności języka angielskiego na poziomie co najmniej średnio zaawansowanym (znajomość poświadczona posiadanym certyfikatem – np. First Certificate in English wydanym przez British Council).

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Makler papierów wartościowych, odnoszący w swojej pracy sukcesy, a także wyróżniający się umiejętnościami zarządczymi i organizacyjnymi, może awansować na stanowiska zarządcze, np. dyrektora departamentu/pionu lub zarządzającego portfelem akcji (lub zastępcy). Może rozwijać swoje kompetencje także poprzez udział w kształceniu i/lub szkoleniu w zawodach pokrewnych, zdobywając licencję doradcy inwestycyjnego lub analityka rynków, m.in.:

- CFA (Chartered Financial Analyst – Certyfikowanego Analityka Finansowego),
- ACCA (Diploma in Accounting and Business – biegły specjalista z zakresu finansów i rachunkowości),
- CIIA (Certified International Investment Analyst – Certyfikowany Analityk Inwestycji Międzynarodowych),
- PRM (Professional Risk Manager – Profesjonalny Menedżer Ryzyka).

Możliwości potwierdzania kompetencji

Potwierdzeniem kompetencji jest uzyskanie licencji **maklera papierów wartościowych**, licencji analityka rynków bądź np. doradcy inwestycyjnego.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **makler papierów wartościowych** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Analitik finansowy	241306
Doradca inwestycyjny	241203
Dealer aktywów finansowych	331101

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **makler papierów wartościowych** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Wycenianie papierów wartościowych oraz przedsiębiorstw z wykorzystaniem instrumentów matematyki finansowej.
- Z2 Analizowanie sytuacji finansowej przedsiębiorstw.
- Z3 Wycenianie i analizowanie ryzyka dla papierów wartościowych.
- Z4 Analizowanie sytuacji na rynku kapitałowym.
- Z5 Obsługiwanie transakcji zawieranych na rynku kapitałowym.
- Z6 Prowadzenie dokumentacji zawieranych transakcji.
- Z7 Zapewnianie klientowi dostępu do informacji.
- Z8 Analizowanie indywidualnych potrzeb klienta.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Analizowanie i szacowanie wartości przedsiębiorstw oraz papierów wartościowych

Kompetencja zawodowa Kz1: Analizowanie i szacowanie wartości przedsiębiorstw oraz papierów wartościowych obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Wycenianie papierów wartościowych oraz przedsiębiorstw z wykorzystaniem instrumentów matematyki finansowej	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Sposób wyliczania <u>wartości zaktualizowanej netto</u>²⁶ dla zadanego okresu; - Metody wyceny przedsiębiorstw; - Metody ilościowe wyceny papierów wartościowych; - Podstawy analizy matematycznej i jej zastosowanie do wyceny akcji, obligacji oraz <u>instrumentów pochodnych</u>⁸; - Metody oceny ryzyka inwestycji na rynku kapitałowym z zastosowaniem rachunku prawdopodobieństwa.	- Wyliczać wartość zaktualizowaną netto dla zadanego okresu; - Wyceniać przedsiębiorstwa; - Stosować metody ilościowe do wyceny papierów wartościowych; - Wykorzystywać analizę matematyczną do wyceny akcji, obligacji oraz instrumentów pochodnych; - Ocenić ryzyko związane z inwestowaniem na rynku kapitałowym z zastosowaniem rachunku prawdopodobieństwa.

Z2 Analizowanie sytuacji finansowej przedsiębiorstw

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Metody oceniania sytuacji finansowej przedsiębiorstw na podstawie ich sprawozdań finansowych: bilansu, rachunku zysków i strat oraz rachunku przepływów pieniężnych; • Metody analizy <u>struktury aktywów</u>²⁴ przedsiębiorstwa oraz <u>struktury pasywów</u>²⁵, tj. źródła ich finansowania; • Metody oceny dynamiki przychodów i kosztów przedsiębiorstwa; • Metody analizy sposobów finansowania podmiotów gospodarczych zgodnie z zasadami „złotej reguły” (bilansowej³⁰ i finansowania³¹); • Sposoby obliczania i zasady interpretacji wskaźników: rentowności, płynności, zadłużenia przedsiębiorstwa potrzebnych do określenia sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.	• Wykorzystywać dane zawarte w sprawozdaniach finansowych w celu określania sytuacji finansowej przedsiębiorstwa; • Badać strukturę aktywów przedsiębiorstwa oraz strukturę pasywów, tj. źródeł ich finansowania; • Oceniać dynamikę przychodów i kosztów przedsiębiorstwa; • Przeprowadzać analizę sposobów finansowania przedsiębiorstwa zgodnie z zasadą „złotej reguły” (bilansowej i finansowania); • Obliczać i interpretować wskaźniki: rentowności, płynności, zadłużenia w celu określenia sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.

Z3 Wycenianie i analizowanie ryzyka dla papierów wartościowych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Charakterystykę <u>instrumentów dłużnych</u>⁷, w tym ryzyko oraz potencjalną zyskowność inwestycji w instrumenty dłużne; • Różnice pomiędzy instrumentami dłużnymi: obligacjami, <u>listami zastawnymi</u>¹², <u>bonami handlowymi</u>³, weksłami, czekami oraz możliwości ich wykorzystania do celów inwestycyjnych; • Metody wyceny instrumentów dłużnych; • Charakterystykę <u>instrumentów udziałowych</u>⁹, w tym ryzyko oraz potencjalną zyskowność inwestycji w instrumenty udziałowe; • Instrumenty udziałowe (akcje zwykłe, uprzywilejowane) oraz możliwości ich wykorzystania do celów inwestycyjnych; • Metody wyceny instrumentów udziałowych; • Charakterystykę i możliwości zastosowania dla określonych typów transakcji instrumentów pochodnych opartych na instrumentach bazowych: akcjach, obligacjach, kursach walutowych, indeksach giełdowych; • Rodzaje instrumentów pochodnych oraz ich funkcje: <u>hedging</u>⁶, czyli zabezpieczenie (ograniczenie strat), <u>arbitraż</u>², <u>spekulacja</u>¹⁹; • Mechanizm dźwigni i jego wpływ na ryzyko związane z zakupem określonego instrumentu pochodnego.	• Oceniać stopień ryzyka oraz zyskowność inwestycji w instrumenty dłużne; • Przedstawiać klientom różnice między poszczególnymi rodzajami instrumentów dłużnych: obligacjami, listami zastawnymi, bonami handlowymi, weksłami, czekami oraz możliwości ich wykorzystania do celów inwestycyjnych; • Wyceniać instrumenty dłużne; • Oceniać stopień ryzyka oraz zyskowność inwestycji w instrumenty udziałowe; • Przedstawiać klientom różnice między poszczególnymi rodzajami instrumentów udziałowych oraz możliwości ich wykorzystania do celów inwestycyjnych; • Wyceniać instrumenty udziałowe; • Określać możliwości zastosowania poszczególnych instrumentów pochodnych dla określonych typów transakcji; • Dobierać odpowiedni instrument pochodny dla konkretnych rodzajów transakcji: hedgingu – zabezpieczenia (ograniczenia strat), arbitrażu, spekulacji; • Określać ryzyko związane z zakupem określonego instrumentu pochodnego z zastosowaniem mechanizmu dźwigni.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie i zawieranie transakcji na rynku kapitałowym

Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie i zawieranie transakcji na rynku kapitałowym obejmuje zestaw zadań zawodowych Z4, Z5, Z6, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z4 Analizowanie sytuacji na rynku kapitałowym	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Wykresy cen i trendy dla poszczególnych papierów wartościowych; - Charakterystykę indeksów giełdowych, w szczególności korzyści oraz ryzyko związane z inwestowaniem w konkretne indeksy giełdowe; - Wskaźniki wyceny akcji, m.in.: P/E^{29}, P/BV^{28}; - Metody analizy fundamentalnej, technicznej i portfelowej; - Sytuację na podstawowych rynkach zagranicznych, m.in.: we Frankfurcie, Londynie, Nowym Jorku i Tokio; - Zasady funkcjonowania gospodarki, przebieg procesów makroekonomicznych oraz podstawowe wskaźniki je opisujące.	- Przedstawiać klientom syntetyczne wnioski odnoszące się do trendów dla poszczególnych papierów wartościowych; - Przedstawiać klientom korzyści oraz ryzyko związane z inwestowaniem w konkretne indeksy giełdowe; - Dokonywać oceny atrakcyjności konkretnych akcji – w oparciu o wskaźniki wyceny akcji; - Konstruować optymalny portfel inwestycyjny z wykorzystaniem metod analizy fundamentalnej, technicznej i portfelowej; - Analizować możliwości inwestowania na rynkach zagranicznych; - Interpretować podstawowe wskaźniki makroekonomiczne, dokonywać ogólnych projekcji możliwych scenariuszy rozwoju gospodarki oraz wpływu sytuacji makroekonomicznej na rynki kapitałowe.

Z5 Obsługiwanie transakcji zawieranych na rynku kapitałowym	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Procedury i regulacje związane z funkcjonowaniem Giełdy Papierów Wartościowych oraz rynku pozagiełdowego; - Sposoby prezentacji i interpretacji wykresów giełdowych oraz obrotu pozagiełdowego; - Zasady funkcjonowania <u>Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych</u>¹¹ oraz zasady przechowywania papierów wartościowych w KDPW.	- Realizować zlecenia i dyspozycje klienta, zgodnie z procedurami i regulacjami Giełdy Papierów Wartościowych oraz rynku pozagiełdowego; - Dokonywać transakcji w oparciu o wykresy giełdowe oraz obrotu pozagiełdowego; - Prowadzić rejestr papierów wartościowych w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych.

Z6 Prowadzenie dokumentacji zawieranych transakcji	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Regulacje prawne odnoszące się do zawierania umów w zakresie prowadzenia oraz obsługi rachunków pieniężnych i rachunków papierów wartościowych klientów; - Regulacje i zasady prowadzenia rozliczeń klienta z tytułu posiadania, nabycia lub zbycia papierów wartościowych;	- Zawierać umowy i obsługiwać rachunki pieniężne i papierów wartościowych klientów; - Prowadzić rozliczenia klienta z tytułu posiadania, nabycia lub zbycia papierów wartościowych; - Prowadzić i monitorować rejestr dokonanych transakcji oraz regularnie informować klienta

Zasady prowadzenia i monitoringu rejestru dokonanych transakcji.	o zmianach na koncie.
--	-----------------------

3.4. Kompetencja zawodowa Kz3: Utrzymywanie relacji z klientami i analizowanie ich potrzeb

Kompetencja zawodowa Kz3: Utrzymywanie relacji z klientami i analizowanie ich potrzeb obejmuje zestaw zadań zawodowych Z7, Z8, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z7 Zapewnianie klientowi dostępu do informacji	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Zasady skutecznego komunikowania się z klientem; - Sytuację makroekonomiczną i polityczną rynku, na którym klient chce dokonać transakcji; - Bieżącą sytuację i tendencje na rynku papierów wartościowych.	- Komunikować się skutecznie z klientem; - Przedstawiać syntetycznie klientowi sytuację makroekonomiczną i polityczną rynku, na którym klient chce dokonać transakcji; - Zapewniać klientowi dostęp do informacji o bieżącej sytuacji i tendencjach na rynku papierów wartościowych.

Z8 Analizowanie indywidualnych potrzeb klienta	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Sytuację klienta – osobistą, finansową oraz wynikające z tego potrzeby; - Metody określania profilu inwestycyjnego klienta: skłonności do ryzyka, oczekiwanej <u>stopy zwrotu</u>²⁰, okresu inwestycji; - Zasady zachowania tajemnicy zawodowej.	- Wskazywać klientowi najbardziej korzystne warianty inwestycyjne uwzględniające jego sytuację – osobistą oraz finansową i potrzeby; - Dobierać produkty odpowiadające profilowi inwestycyjnemu klienta oraz ustalać optymalną dla klienta <u>strategię inwestycyjną</u>: <u>konserwatywną</u>²², <u>zrównoważoną</u>²³, <u>agresywną</u>²¹; - Zachowywać tajemnicę zawodową na każdym etapie obsługi klienta.

3.5. Kompetencje społeczne

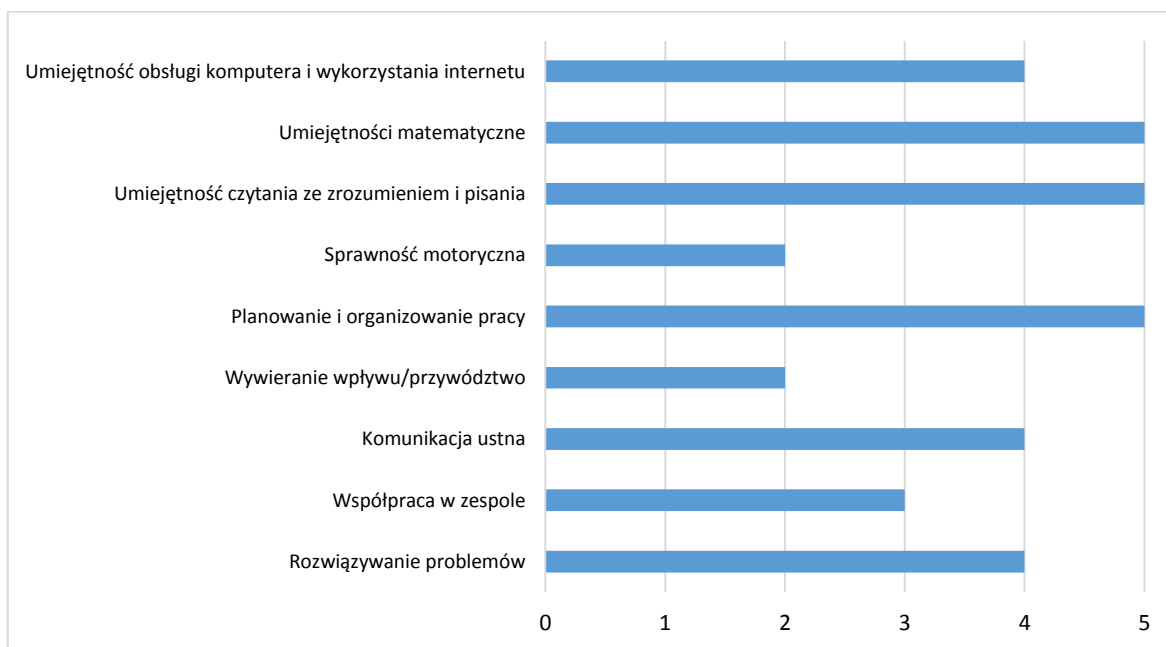
Pracownik w zawodzie **makler papierów wartościowych** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

W szczególności pracownik jest gotów do:

- Uzupełniania i aktualizowania wiedzy niezbędnej do realizacji zadań zawodowych.
- Ponoszenia odpowiedzialności za realizację swoich działań.
- Osiągania wyznaczonych celów związanych z wykonywaniem prac maklera papierów wartościowych (skuteczność).
- Planowania, organizowania i realizowania zadań w wyznaczonym czasie (terminowość).
- Przestrzegania zasad etyki zawodowej związanych z wykonywanymi zadaniami.

3.6. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien posiadać zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego wagę kompetencji kluczowych dla zawodu **makler papierów wartościowych**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **makler papierów wartościowych**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.7. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **makler papierów wartościowych** nie nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Makler papierów wartościowych może znaleźć zatrudnienie w instytucjach finansowych działających głównie w dużych aglomeracjach, m.in.:

- w domach maklerskich,
- w biurach maklerskich stanowiących odrębną jednostkę organizacyjną banku,

- u pośredników finansowych,
- w firmach doradczych zajmujących się wsparciem we wprowadzaniu podmiotów na giełdę,
- na Giełdzie Papierów Wartościowych,
- w funduszach inwestycyjnych.

Część z wymienionych instytucji jest również prawnie zobowiązana do zatrudniania maklerów, np. dom maklerski czy bank prowadzący działalność maklerską.

Obecnie (2019 r.) licencję maklera papierów wartościowych posiada ponad 3000 osób. Największe możliwości zatrudnienia oferuje województwo mazowieckie.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bазie Ofert Pracy:**

<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometrzawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Szkoły średnie (licea i technika) nie oferują możliwości kształcenia w zawodzie **makler papierów wartościowych**, podobnie jak szkoły wyższe (uniwersytety, politechniki), które umożliwiają jedynie przygotowanie do zdania egzaminu na maklera poprzez tworzenie specjalizacji związanych z rynkami finansowymi i doradztwem inwestycyjnym na kierunkach finansowo-rachunkowych.

Szkolenie

Na rynku obecnie jest dość szeroka oferta szkoleń i kursów, przygotowujących do egzaminu na **maklera papierów wartościowych**. Instytucje oferujące tego typu szkolenia i kursy to zarówno szkoły wyższe, jak i instytucje prywatne, m.in. instytucje komercyjne oraz organizacje branżowe.

Tematyka szkoleń powinna być dostosowana do zakresu tematycznego egzaminu na maklera papierów wartościowych określanego przez Komisję Egzaminacyjną dla Maklerów Papierów Wartościowych.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wyberzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<https://zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Wynagrodzenie (2019 r.) osób pracujących w zawodzie **makler papierów wartościowych**, obsługujących klientów indywidualnych waha się najczęściej od 3000 zł do 15000 zł miesięcznie brutto w przeliczeniu na pełen etat. Początkujący maklerzy bez doświadczenia mogą liczyć na najniższe zarobki wynoszące około 3000 zł brutto. Prawie połowa maklerów papierów wartościowych otrzymuje wynagrodzenie około 5000 zł miesięcznie brutto. Górna granica zarobków maklerów obsługujących osoby fizyczne waha się zazwyczaj w przedziale od 10000 zł do 15000 zł miesięcznie brutto w przeliczeniu na pełen etat, jeśli są zatrudnieni w Warszawie. Poza Warszawą maksymalne zarobki są niższe o około 20–30%.

Zarobki maklerów obsługujących klientów instytucjonalnych są większe niż obsługujących klientów indywidualnych i wahają się od 20000 zł do 40000 zł miesięcznie brutto w przeliczeniu na pełen etat. Maklerzy obsługujący klientów instytucjonalnych stanowią niewielką część zatrudnionych w zawodzie i pracują przede wszystkim w Warszawie.

Poziom wynagrodzeń osób wykonujących zawód makler papierów wartościowych uzależniony jest m.in. od:

- szczegółowego zakresu zadań,
- sytuacji na lokalnym rynku pracy,
- wielkości zatrudniającego podmiotu,
- regionu Polski,
- koniunktury na rynku finansowym,
- stażu pracy,
- wykształcenia.

Najwyższe zarobki w zawodzie maklera papierów wartościowych notowane są w województwie mazowieckim.

Wynagrodzenie maklera obsługującego klientów przeważnie składa się z części stałej oraz zmiennej (premii). Część zmienna zależy od zakresu świadczonych usług i osiągniętych rezultatów.

W przypadku, gdy makler papierów wartościowych pracuje na rzecz firmy (np. instytucji finansowej) może liczyć na dodatkowe benefity – najczęściej są to:

- prywatna opieka medyczna,
- telefon komórkowy,
- karta sportowa.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczegolach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **makler papierów wartościowych** możliwe jest zatrudnienie osób niepełnosprawnych. Warunkiem niezbędnym jest identyfikacja indywidualnych barier, dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z niewielką dysfunkcją kończyn górnych (05-R), która nie wyklucza pracy przy komputerze; wymagane jest wówczas dostosowanie sprzętu komputerowego,
- z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych (05-R), wymagane jest wówczas wyposażenie stanowiska pracy w uchwyty, poręcze, regulowaną wysokość krzesła, podnóżka i inne udogodnienia,
- z wadami i dysfunkcją wzroku (04-O), w przypadku możliwości skorygowania ich szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi,
- z dysfunkcją narządu słuchu (03-L), pod warunkiem, że niepełnosprawność ta jest możliwa do skorygowania za pomocą aparatów słuchowych,
- z innymi rodzajami niepełnosprawności wynikającymi z chorób układu krążenia, oddechowego, pokarmowego, moczowo-płciowego i innymi, pod warunkiem, że praca nie wymaga znacznego wysiłku fizycznego lub jest zorganizowana w taki sposób, aby pracownik miał możliwość regularnego przyjmowania leków i dokonywania niezbędnych zabiegów pielęgnacyjno-medycznych (np. zastrzyków insulinowych).

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2019 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.03.2019 r.

- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2153, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2018 poz. 2286).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 512, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie egzaminów na maklera papierów wartościowych, doradcę inwestycyjnego i agenta firmy inwestycyjnej oraz sprawdzianu umiejętności (Dz. U. poz. 707).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 października 2009 r. w sprawie egzaminu uzupełniającego dla maklerów papierów wartościowych uprawniającego do wykonywania czynności doradztwa inwestycyjnego (Dz.U. 187 poz. 1453).
- Komunikat nr 4/2018 Komisji Egzaminacyjnej dla Maklerów Papierów Wartościowych z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie zakresu tematycznego egzaminu na maklera papierów wartościowych i sprawdzianu umiejętności (Dziennik Urzędowy Komisji Nadzoru Finansowego poz. 30).

Literatura branżowa:

- Bartkowiak M.: Etyka zawodowa maklerów papierów wartościowych i doradców inwestycyjnych. Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny. Rok LXV. Zeszyt 3, 2003.
- Bączyk M., Koziński M.H., Michalski M., Pyzioł W., Szumański A., Weiss I.: Papiery wartościowe. Wolters Kluwer, Warszawa 2000.
- Brigham E.F., Gapenski L. C.: Zarządzanie finansami. T. 1 i T. 2. PWE, Warszawa 2000.
- Brown K.C., Reilly F.K.: Analiza inwestycji i zarządzanie portfelem. T. 1 i T. 2. PWE, Warszawa 2001.
- Fabozzi F.: Rynki obligacji: analiza i strategię. WIG PRESS, Warszawa 2000.
- Gajdka J., Walińska E.: Zarządzanie finansowe: teoria i praktyka. T. 1 i T. 2. Wyd. 2. FRR, Warszawa 2000.
- Jajuga K., Jajuga T.: Inwestycje. Wyd. 3. PWN, Warszawa 2015.
- Mayo H.B.: Inwestycje. PWN, Warszawa 2014.
- Piotrowska M.: Ekonomia: Mikroekonomia i ekonomia instytucjonalna. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010.
- Sobczyk M.: Matematyka finansowa. Podstawy teoretyczne, przykłady, zadania. Wyd. 5. PLACET, Warszawa 2001.
- Starzeński O.: Analiza rynków finansowych. C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Szablewski A., Tuziemek R. (red.): Wycena i zarządzanie wartością firmy. POLTEXT, Warszawa 2008.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.03.2019]:

- Barometr zawodów 2019. Raport podsumowujący badania w Polsce: https://barometrzawodow.pl/userfiles/Barometr/2019/raport_ogolnopolski_pl.pdf
- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Portal informacyjny: <https://www.bankier.pl>
- Portal informacyjny: <http://inwestycje.pl/>
- Portal informacyjny: <https://www.karierawfinansach.pl>
- Portal informacyjny: <https://www.nbportal.pl>
- Projekt Zintegrowany System Kwalifikacji: <http://kwalifikacje.edu.pl>
- Serwis informacyjny Giełdy Papierów Wartościowych: <https://www.gpw.pl>
- Serwis informacyjny Komisji Nadzoru Finansowego: <https://www.knf.gov.pl>
- Serwis informacyjny Związku Maklerów i Doradców: <https://zmid.org.pl>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>.

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.

Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.

Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Akcja	Papier wartościowy, który wskazuje na prawa właściciela o charakterze majątkowym i niemajątkowym. Akcja potwierdza uczestnictwo posiadacza nazywanego akcjonariuszem w spółce akcyjnej bądź komandytowo-akcyjnej. Postrzegana jest jako forma inwestowania kapitału, a do obrotu akcjami dochodzi na giełdzie papierów wartościowych.	https://www.moneyman.pl/bl og/slownik/litera-a/akcje [dostęp: 31.03.2019]
2	Arbitraż	Zawarcie transakcji, która ma na celu uzyskanie tzw. zysku arbitrażowego poprzez wykorzystanie różnicy ceny kupna i ceny sprzedaży tego samego dobra (np. towarów, instrumentów finansowych czy walut) na tym samym rynku (gdy występuje w różnych postaciach) lub na dwóch innych rynkach (gdy dobro występuje w tej samej postaci).	https://mfiles.pl/pl/index.php/ Arbitra%C5%BC [dostęp: 31.03.2019]
3	Bon handlowy	Krótkoterminowy papier dłużny (z terminem wykupu do 1 roku).	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Jajuga K., Jajuga T.: Inwestycje. Wyd. 3. PWN, Warszawa 2015
4	Dom maklerski	Spółka prawa handlowego prowadząca działalność maklerską na podstawie zezwolenia KNF. Działalność maklerską prowadzą także biura maklerskie będące wyodrębnioną jednostką organizacyjną banku, nie spółką prawa handlowego.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20051831538/U/D20051538Lj.pdf [dostęp: 31.03.2019]
5	Giełda	Rynek regulowany, na którym jego uczestnicy mogą dokonywać transakcji kupna i sprzedaży dopuszczonych do obrotu instrumentów finansowych.	https://www.xelion.pl/gielda [dostęp: 31.03.2019]
6	Hedging	Przewidywanie wahań kursów walut, papierów wartościowych lub akcji i zabezpieczanie się przed tymi wahaniami.	https://sjp.pwn.pl/sjp/hedging;2560051.html [dostęp: 31.03.2019]
7	Instrumenty dłużne (wierzycielskie)	Instrumenty, w których jedna strona kontraktu pożycza kapitał drugiej stronie, zaś druga strona zobowiązuje się zwrócić dług i zapłacić odsetki. Typowymi przykładami instrumentów dłużnych są depozyty bankowe, kredyty bankowe, obligacje.	http://doradcawroclaw.pl/?p=1_5_Inwestycje [dostęp: 31.03.2019]

8	Instrumenty pochodne (derywaty)	Instrumenty finansowe niebędące papierami wartościowymi. Ich wartość uzależniona jest od instrumentów bazowych (np. akcji i obligacji). Do najpopularniejszych instrumentów pochodnych należą: opcje, kontrakty terminowe (futures i forward), swapy, warranty.	https://www.xelion.pl/instrument-pochodny [dostęp: 31.03.2019]
9	Instrumenty udziałowe (własnościowe)	Instrumenty, w których jedna strona kontraktu sprzedaje drugiej stronie prawo własności przedsiębiorstwa. Typowym przykładem instrumentu udziałowego jest akcja emitowana przez spółkę akcyjną.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.xelion.pl/gielda [dostęp: 31.03.2019]
10	Komisja Nadzoru Finansowego	Organ sprawujący nadzór nad polskim rynkiem papierów wartościowych.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.knf.gov.pl/o_nas/komisja [dostęp: 31.03.2019]
11	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych	Instytucja odpowiedzialna za prowadzenie i nadzorowanie systemu depozytowo-rozliczeniowego w zakresie obrotu instrumentami finansowymi w Polsce.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://www.kdpw.pl/pl/Strony/Home.aspx [dostęp: 31.03.2019]
12	List zastawny	Papier wartościowy emitowany przez banki hipoteczne w celu refinansowania ich działalności.	https://mfiles.pl/pl/index.php/Listy_zastawne [dostęp: 31.03.2019]
13	Obligacja	Papier wartościowy o charakterze dłużnym, który stanowi potwierdzenie istnienia wierzytelności (zobowiązania).	https://www.moneyman.pl/blog/slownik/litera-a/obligacje [dostęp: 31.03.2019]
14	Oferta publiczna	Propozycja nabycia papierów wartościowych skierowana publicznie do określonej liczby osób (min. 150) bądź też do nieoznaczonego adresata, w dowolnej formie i w dowolny sposób.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/Publiczna_oferta.pdf [dostęp: 31.03.2019]
15	Papier wartościowy	Dokument stwierdzający istnienie określonego prawa majątkowego w taki sposób, że bez posiadania go dokumentu nie można wykonywać tego prawa, a przeniesienie własności tego dokumentu powoduje przeniesienie również tego prawa. Papiery wartościowe są wykorzystywane jako złożony zespół narzędzi finansowych używanych przez różne podmioty gospodarcze działające na rynku w celu osiągnięcia różnych celów, w różnych dziedzinach życia przedsiębiorstwa, w ramach różnych transakcji gospodarczych.	https://mfiles.pl/pl/index.php/Papiery_warto%C5%9Bciowe [dostęp: 31.03.2019]
16	Rachunek maklerski	Indywidualny rachunek inwestycyjny.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.edufinanse.pl/moje-finanse/news-elementarz-pocztakujacego-inwestora-rachunek-maklerski,nld,2405040 [dostęp: 31.03.2019]
17	Rynek finansowy	Miejsce, w którym są zawierane transakcje kupna i sprzedaży różnych form kapitału pieniężnego, na różne terminy w oparciu o instrumenty finansowe.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/Rynek_finansowy_w_Polsce.pdf [dostęp: 31.03.2019]

18	Rynek kapitałowy	Segment rynku finansowego, na którym są zawierane transakcje instrumentami o okresie zapadalności dłuższym niż jeden rok.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/Rynek_finansowy_w_Polsce.pdf [dostęp: 31.03.2019]
19	Spekulacja	Zakup lub sprzedaż papierów wartościowych lub towarów w nadziei odsprzedaży/odkupienia ich na tym samym rynku po wyższej/nizszej cenie.	https://mfiles.pl/pl/index.php/Spekulacja [dostęp: 31.03.2019]
20	Stopa zwrotu	Wyrażony w procentach zwrot osiągnięty z inwestycji w danym roku w relacji do jej kosztu.	https://mfiles.pl/pl/index.php/Stopa_zwrotu [dostęp: 31.03.2019]
21	Strategia inwestycyjna agresywna	Strategia inwestycyjna polegająca na inwestowaniu kapitału głównie w akcje oraz w znacznie mniejszym stopniu w bezpieczne papiery wartościowe – na przykład w obligacje. Stosują ją inwestorzy oczekujący wysokich stóp zwrotu i akceptujący wysokie ryzyko.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.gpw.pl/pub/files/PDF/foldery/strategie_gieldowe_edu.pdf [dostęp: 31.03.2019]
22	Strategia inwestycyjna konserwatywna	Strategia inwestycyjna polegająca na inwestowaniu kapitału w najbardziej bezpieczne papiery wartościowe. Jest właściwa dla osób nieoczekujących wysokich stóp zwrotu, z dużą awersją do ryzyka.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.gpw.pl/pub/files/PDF/foldery/strategie_gieldowe_edu.pdf [dostęp: 31.03.2019]
23	Strategia inwestycyjna zrównoważona	Strategia inwestycyjna polegająca na inwestowaniu kapitału w akcje oraz inne papiery wartościowe o wysokim poziomie bezpieczeństwa np. obligacje solidnych emitentów. Poziom ryzyka i oczekiwana stopa zwrotu są na średnim poziomie.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.gpw.pl/pub/files/PDF/foldery/strategie_gieldowe_edu.pdf [dostęp: 31.03.2019]
24	Struktura aktywów	Aktywa tworzą majątek jednostki gospodarczej, który dzielimy na majątek trwały, tzw. aktywa trwałe i majątek obrotowy, tzw. aktywa obrotowe.	https://mfiles.pl/pl/index.php/Aktywa [dostęp: 31.03.2019]
25	Struktura pasywów	Źródła finansowania działalności przedsiębiorstwa. Składają się na nie: kapitał (fundusz) własny oraz zobowiązania i rezerwy na zobowiązania.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://mfiles.pl/pl/index.php/Pasywa [dostęp: 31.03.2019]
26	Wartość zaktualizowana netto	Podstawowy wskaźnik przedstawiający różnicę pomiędzy uzyskiwanymi przychodami a ponoszonymi kosztami w okresie trwania inwestycji, przyjmując wartość pieniądza dla każdego roku. Wskaźnik stosowany jest do oceny efektywności inwestycji.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://mfiles.pl/pl/index.php/NPV [dostęp: 31.03.2019]
27	Weksel	Dokument, w którym wystawca zobowiązuje się do zapłacenia określonej osobie w określonym czasie i miejscu sumy wymienionej na wekslu.	https://sjp.pwn.pl/sjp/weksel;2579647.html [dostęp: 31.03.2019]
28	Wskaźnik cena/wartość księgowa (P/ BV)	Wskaźnik ceny rynkowej akcji (P – Price) do wartości księgowej przypadającej na akcję (BV – Book Value). Wskaźnik P/BV wskazuje, ile razy wartość spółki na rynku jest większa (mniejsza) od jej wartości księgowej. W praktyce niska wartość wskaźnika oznacza z reguły, że spółka osiąga małe zyski bieżące i jej majątek nie jest w pełni wykorzystywany. W Polsce używa się także oznaczenia wskaźnika C/WK (cena/ wartość księgowa).	http://bossa.pl/index.jsp?layout=2&news_cat_id=222&pager=4 [dostęp: 31.03.2019]

29	Wskaźnik cena/zysk (P/E)	Wskaźnik ceny akcji (P – Price) w stosunku do bieżących zysków (E – Earning). Oznacza, ile razy wartość rynkowa firmy przewyższa wartość wypracowanego w ciągu roku zysku. Niski poziom wskaźnika może sugerować, że inwestycja jest korzystna, ponieważ firma osiąga wysokie zyski przy relatywnie niskiej wycenie rynkowej, co zachęca do taniego nabycia akcji.	http://bossa.pl/index.jsp?layout=2&news_cat_id=222&pager=4 [dostęp: 31.03.2019]
30	Złota reguła bilansowa	Reguła mówiąca, że aktywa trwałe powinny być finansowane kapitałem własnym.	http://okiemmaklera.com/bilans-spolki-zlota-regula-finansowa [dostęp: 31.03.2019]
31	Złota reguła finansowania	Reguła mówiąca, że iloraz kapitału własnego i zobowiązań ogółem powinien wynosić przynajmniej 1, co oznacza, że kapitał własny powinien być równy lub wyższy niż zobowiązania.	http://okiemmaklera.com/bilans-spolki-zlota-regula-finansowa [dostęp: 31.03.2019]

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.